

Kliinilisest teadusest

Margus Punab – TÜ Kliinikumi androloogiakeskus

28. jaanuaril 2014. aastal kiitis Riigikogu heaks Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 koondnimetusega „Teadmistepõhine Eesti“. Selle strateegia kiiluvees on Sotsiaalministeerium käivitanud tervishoiu teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (T&A&I) strateegia koostamise.

Eesti Entsüklopeedia järgi on innovatsioon uuendus, mingi teadusliku, tehnilise või organisatsioonilise saavutuse rakendamine ühiskonnas. Selle definitsiooni alusel võib öelda, et meditsiinisüsteem on Eesti riigis kindlasti üks kõige innovaatilisemaid valdkondi. Uusi diagnostika- ja ravimeetodeid lisandub aastas kümneid kui mitte sadu.

Hoopis keerulisem on meditsiinis teadus- ja arendustegevuse (T&A) olukord. Meditsiinis on T&A parimaks mõõdikuks teadusartiklid ja patendid. Andmebaasi *Essential Science Indicators* andmetel on ajavahemikul 01.01.2010–30.04.2014 Eesti teadlased kliinilise meditsiini valdkonnas eelretsenseeritavates ajakirjades avaldanud 585 artiklit (vt tabel). Eesti meditsiin publitseerib ühe elaniku kohta 3,5–5,6 korda vähem artikleid kui meile eeskujuks olevad Põhjamaad.

Oluline on ka meie meditsiinitöötajate reaalne kaasatus teadustegevusse. TÜ Kliinikumi näitel võib öelda, et üksikute eranditega tagavad kliinikute/erialade teadusproduktiooni üks-kaks, enamasti ka ülikoolis ametis olevat arsti-teadlast. Meie teadustegevuse kitsast kandepinda näeb eriti ilmekalt, kui võrrelda meil ja Soomes arstiteaduskondades kaitsitud doktoritööde arvu.

Nüüdisaja tõendus põhine meditsiin tugineb teaduslikele uuringutele ja nendest johtuvatele tegevusstandarditele. Keiselt poolt vajab tõendus põhine meditsiin kvaliteedi tagamise ja selle kontrolli süsteeme. Oma tegevuse püsiv analüüs on aluseks nii kliinilisele teadusele kui ka kvaliteediprotsessidele. Süstemaatiline tegevuse analüüs on praegu meie kliinikutes ja haiglates siiski erand, mitte reegel.

Viimaste aastate teadusrahastuse ümberkorraldused, mille tulemusel eelistatakse tugevamaid teadusrühmi ja teadlasi, on oluliselt halvendanud kliinilise meditsiini konkurentsivõimet kohaliku teadusrahastuse saamisel. Ka

rahvusvahelise koostöö eelduseks on teatud standarditele vastav kliiniline ja teadustöö.

Kokkuvõttes on kliinilise teaduse positsioon Eestis nõrk ja kiireid muutusi ette võtmata nõrgeneb lähiaastatel veelgi. Üheks tagajärjeks on eneseanalüüsi võime nõrgenemine ja kliinilise tegevuse praegusest veelgi suurem killustumine, mis omakorda ähvardab juba lähiajal halvendada meie patsientide ravikvaliteeti. Seetõttu pole tekkinud olukord enam mitte kitsalt arstiteaduskonna, vaid kogu arstikonna ja laiemalt meie ühiskonna mureks.

Situatsiooni parandamiseks on meil vaja teadustöö ettevalmistusega arste ja õdesid, aega ja rahastust. Esimese punkti eest vastutab arstiteaduskond. Teine ja kolmas punkt on omavahel seotud ning selleks on vaja erilahendusi. Kõige reaalsemaks lahendusteeks oleks Soome mudeli (EVO) alusel Sotsiaalministeeriumi kaudu spetsiaalse kliinilise teaduse rahastusmeetme käivitamine.

Kuna küsimus on kogu meie tervishoiusüsteemi kvaliteedis, võiksid kliinilise teaduse ja laiemalt arstiõppe teemadel senisest aktiivsema hoiaku võtta nii erialaseltsid kui ka kogu meie arstikond. Ühelt poolt peaksime olema nõudlikumad arstiteaduskonna suhtes, aga ka ise enam panustama, soodustades suuremate, kõiki erialaspetsialiste kaasavate kliiniliste teadusprojektide läbiviimist.

margus.punab@kliinikum.ee

Margus Punab

Tabel. Eesti teadlaste kliinilise meditsiini valdkonnas eelretsenseeritavates ajakirjades avaldatud artiklid võrreldes mõnede teiste Euroopa riikidega

	Kliinilise meditsiini artiklite arv 2010–2014	Artikleid tuhande inimese kohta	Viiteid	Viiteid artikli kohta
Taani	14 005	2,50	114 517	8,18
Rootsi	22 024	2,30	163 258	7,41
Norra	9678	1,92	73 356	7,58
Soome	8542	1,57	64 073	7,5
Sloveenia	2159	1,05	8114	3,76
Eesti	585	0,44	3926	6,71
Ungari	3660	0,37	24 258	6,63
Leedu	966	0,33	3892	4,03
Läti	297	0,15	2968	9,99

Allikad: Eurostat ja Thomson Reuters Web of Science